

A LÉGIERŐ FELADATAI A NATO-CSATLAKOZÁS TÜKRÉBEN

Talla István vezérőrnagy
Magyar Honvédség
mb. Légierő Vezérkari Főnök

A LÉGIERŐ SZEREPE A NEMZETI BIZTONSÁGI STRATÉGIA TÜKRÉBEN

A Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikai alapelvei értelmében a fegyveres erők, így a légierő szervezeti és hadrendi struktúráját, létszámát, belső állományarányát, fegyverzetét és felszerelését a várható reális veszélytényezőknek, az ország védelmi szükségletének, a szövetségben vállalt kötelezettségeinknek, valamint anyagi, pénzügyi erőforrásainknak megfelelően a szövetséggel egyeztetve kell kialakítani.

A biztonság átfogó értelmezése, a hagyományos politikai és katonai tényezőknél túl magába foglalja a széles értelemben vett biztonság egyéb dimenzióit. Bár csökkent egy világméretű fegyveres konfliktus veszélye, ugyanakkor lényegesen megnőtt és összetettebbé vált a kockázatok és veszélyforrások köre. Magyarországon a biztonságára elsősorban az Euro-atlanti régió biztonságának alakulása gyakorol hatást, de az ország nem függetlenítheti magát a globális veszélyforrásoktól sem. Növekvő kockázatot és fokozódó kihívást jelent a tömegpusztító fegyverek és azok hordozóeszközeinek elterjedése, az illegális kábítószer- és fegyverkereskedelem, valamint a nagyfokú környezeti ártalmak. Emellett az államok közötti feszültségek, illetve államokon belüli fegyveres konfliktusok ma is jelen vannak Európában. Régióinkban sajátos veszélyforrásként jelentkezik az átalakulásból fakadó instabilitás és kiszámíthatatlanság, a demokratizálódási folyamatok törékenysége.

Fegyveres erőink fő feladata Magyarország szuverenitásának és területi épségének védelme és hozzájárulás a szövetség kollektív védelméhez. További feladata, hogy hozzájáruljon más közösen vállalt szövetségi küldetésekhez, részt vegyen a nemzetközi szervezetek égisze alatt zajló béketámogató és humanitárius

akciókban, valamint súlyos ipari, civilizációs, illetve természeti katasztrófák elhárításában. Mindezekben irányadó a szövetség stratégiai koncepciója.

A Magyar Köztársaságnak arányosan fejlesztett két haderőnemből (szárazföldi és légi) álló, olyan felszereltségű és készenléttű haderővel célszerű rendelkeznie, amely képes választ adni a jelen és jövő biztonságpolitikai kihívásaira, elsősorban a szövetségben, de szükség esetén időben és térben korlátozottan, önállóan is.

A Magyar Honvédség légierejének rendeltetése: önállóan vagy a Magyar Köztársaság szövetségeseivel együttműködve az ország légtér-szuverenitásának biztosítása, a kulcsfontosságú objektumok oltalmazása a szembenálló fél légi-csapásai, légi felderítése és légideszantjai ellen, valamint a szárazföldi harctevékenységek támogatása és légi biztosítása.

A LÉGIERŐNEK MINDENKORI AKTUÁLIS BIZTONSÁGPOLITIKAI HELYZETHEZ IGAZODÓAN:

- légvédelmi készütségi szolgálat ellátására;
- légtér-felderítésre;
- légvédelmi feladatok ellátására;
- légi felderítésre;
- légi csapásmérésre és támogatásra;
- légi szállításra;
- kutató-mentő feladatok ellátására;
- a nemzeti befogadás haderőnemi feladatai végrehajtására kell felkészülnie.

Mindezeket NATO-eljárások alkalmazásával, illetve a NATO integrált légvédelmi rendszere keretében hajtja végre.

A FELADATOK VÉGREHAJTÁSA SORÁN HÁROM IDŐSZAKOT KÜLÖNÍTHETÜNK EL:

- békeállapot;
- válságkezelés és veszélyeztettség;
- háborús időszak.

A LÉGIERŐ FELADATAI BÉKEÁLLAPOTBAN

- a NATO-követelmények szerinti légtér-ellenőrzés feladatainak végrehajtása;
- a folyamatos, 24 órás repülő légvédelmi készütség, a légi felségjog-, a légtér-szuverenitás biztosítása;
- kutató-mentő feladatok folyamatos biztosítása;
- a békeidős szállítási feladatok és VIP-szállítások biztosítása;

- a szövetségen belüli kötelezettségekből adódó feladatok végrehajtása;
- a NATO felajánlott erők biztosítása (szárazföldi és légierő);
- a befogadó nemzeti támogatás feladatainak végrehajtására történő felkészülés, valamint a feladatok végrehajtása;
- készenlét a nemzetközi és humanitárius feladatok végrehajtására, valamint polgári veszélyhelyzetek elhárításában való részvételre.

A fenti feladatok végrehajtása az alábbi erők és eszközök meglétét, felkészülését és tevékenységének folyamatos, mindenoldalú biztosítását feltételezi:

- a NATO- szabványok és előírások szerinti rádiólokációs lefedettség folyamatos fenntartását biztosító radarrendszer, az adatok feldolgozásához, továbbításához és az eszközök működtetéséhez szükséges vezetési és kiszolgáló rendszerek;
- a 24 órás repülő készségi szolgálat;
- a kutató-mentő készségi szolgálat biztosítása 2 repülőtérrel, 2-2 helikopter erővel, valamint a hozzá tartozó egészségügyi, technikai és személyi biztosítással;
- a felajánlott erők (szárazföldi és légierő) személyi állományának és technikájának légi szállításához szükséges szállító-repülőgépek;
- a kormány tagjainak és más fontos közéleti személyek, valamint a honvédség vezetőinek légi szállítása érdekében VIP-repülőgépek, helikopterek;
- polgári veszélyhelyzetekben végrehajtandó légi szállítási feladatok végrehajtása a békében rendelkezésre álló erőkkel;
- a beérkező megerősítő erők fogadása szervezeti, személyi és technikai feltételeinek megteremtése a kijelölt három repülőtéren;
- a nemzetközi kötelezettségeinkből adódó feladatok légi biztosítása (részvétel katasztrófaelhárításban, humanitárius segítségnyújtásban, békefenntartó műveletekben) alapvetően a fővédőerők részvételével lehetséges.

A LÉGIERŐ FELADATAI VÁLSÁGKEZELÉS ÉS VESZÉLYEZTETETTSÉG IDŐSZAKÁBAN

Alapvetően a reagáló erők részvételével lehet számolni, melyek határon túli alkalmazásának feltételeit a logisztikai biztosítottság vonatkozásában meg kell teremteni. Ezen a területen legfontosabb, hogy végrehajtásra kerüljenek azok a feladatok, amelyeket a Magyar Köztársaság a NATO Haderő-fejlesztési Célkitűzések keretében vállalt. A vállalások hosszú távon a felajánlott erők teljes

NATO kompatibilitásának elérését tűzik ki célul a technika, a szervezet, a vezetés, a kiképzés és a biztosítottág vonatkozásában egyaránt.

A magyar légierő a Szövetséges Légierő Déli Parancsnokságával egyeztetve növeli a légvédelmi készültségi erők és eszközök mennyiségét. Fokozza légtér-ellenőrző tevékenységét, csökkenti az összefüggő légtér-ellenőrzési zóna alsó határát, és többszörös átfedéseket hoz létre a veszélyeztetett irányokban. Szállító helikopterekkel részt vesz a szárazföldi csapatok kitelepítésében, azok légi mobilitásának biztosításában. Felkészül a NATO korai előrejelző rendszer (AWACS) információinak feldolgozására, az esetleges megerősítő repülőerők fogadására és a szárazföldi csapatok közvetlen támogatására. Aktivizálja földi légvédelmi egységeit a veszélyeztetett irányok lezárására, a kiemelt körzetek, illetve objektumok oltalmazására. A feladatok végrehajtása során a légierő együttműködik a Rendőrséggel, a Határőrséggel, a Szárazföldi Vezérkarral, a szövetséges légierők vezetési pontjaival.

A LÉGIERŐ FELADATA HÁBORÚ IDEJÉN

A teljes légvédelmi rendszer aktivizálásával, valamennyi légvédelmi erő- és eszköz teljes védelmi készenlétbe helyezésével készen állni légi-, légvédelmi hadműveleti feladatainak végrehajtására. Védelmi hadművelethez szükséges képességek indoklása.

Jelenlegi hadászati elveink szerint a szárazföldi hadtest védelmi hadművelete mintegy 100–150 km szélességben és 100–120 km mélységben kerül megtervezésre. A védelmi hadművelet során az ellenség vezetési pontjai, repülőterei, légvédelmi eszközei, különböző pont- és területcéljai, közlekedési csomópontjai lefogása és pusztítása a feladat. Ezt a harcászati mélységben (20 km-ig) a szárazföldi csapatok és a légierő együttesen képes végrehajtani. Ebben a mélységben a légierő részvétele e feladatban mintegy 15–20%-os. Az ezt meghaladó mélységben az ellenséges objektumok lefogására, illetve pusztítására a légierő — jelenlegi technikájával és fedélzeti pusztítóeszközei alkalmazásával — rendkívül korlátozott mértékben alkalmazható.

A hadműveleti számvetésnél abból indultunk ki, hogy egy esetleges veszélyeztetés vagy várható légi támadó hadművelet esetén Magyarország katonaföldrajzi környezetében nagy valószínűséggel átlagosan 60–80 légi támadóeszköz egyidejű bevetésével lehet számolni.

A hadtest szintű hadművelet kimenetelének egyik meghatározó tényezője az adott térségben a légi fölény birtoklása.

A Magyar Köztársaság a katonaföldrajzi jellemzők, a repülőterek elhelyezkedése és a környező államok légieroje — elsősorban mennyiségi — összetevői kapcsán minden szempontból hátrányos helyzetben van.

A légi fölény kivívása és megtartása a légi támadóeszközöknek csak a levegőben való pusztításával — nem lehetséges. Ilyen esetekben ugyanis az ellenség elsődlegesen a határ menti rádiótechnikai és légvédelmi rakéta alegységek viszonylagos kis erővel történő kikapcsolásával és a számunkra is jelentős veszteséggel járó légi harcokkal — a számbeli fölényét kihasználva — gyakorlatilag néhány összpontosított légicsapással is képes lenne a légi fölény kivívására.

Mindezekből kiindulva egyértelmű, hogy nem szabad lemondanunk a csapásmérés képességéről, ezt a lehetőséget erő-eszköz alapról biztosítanunk kell. Elsősorban a többfeladatú harcászati repülőeszközök és a földi cél objektumok megsemmisítésére alkalmas pusztítóeszközök beszerzésével készen kell lenniük a feladat végrehajtására.

A felsorolt három időszakban a feladatok maradéktalan végrehajtása érdekében az MH légierő kijelölt egységeit fel kell készíteni arra, hogy a közös NATO-doktrína a vezetés és irányítás, valamint a nemzetközi összefegyvernemi légi hadműveletek eljárásai alapján képesek legyenek a feladatok ellátására.

A LÉGIERŐ FELADATA A REPÜLŐCSAPATOK VONATKOZÁSÁBAN

A légierő alapvető fegyverneme számára biztosított költségvetési eszközök folyamatos csökkenése miatt jelentősen romlott a rendszerített és meglévő repülőeszközök üzemben tarthatósága, a nagyjavítási lehetőségek beszűkültek, illetve akadozik az alkatrészellátás. Éves átlagban 40–60% alá (pl. MIG–29B) csökkent a repülőtechnika hadrafoghatósága. Ennek következtében, valamint az üzemanyag ellátási problémák miatt a repülőezredek a — még a betervezett, a NATO-követelményektől jelentősen elmaradó — kiképzési repülési időket sem tudták teljesíteni, így a hajózállomány a betervezett, szakmailag még elfogadható minimális repülési idejét sem tudja teljesíteni.

A NATO készségi szolgálatra történő felkészítés a múlt év második felétől „A képezd a képzőt” program keretében a NATO-tagországok oktatói segítségével felgyorsult. Ez a program alapját képezte a NATO-elvek szerinti készségi szolgálat „AIR POLICING” feladatokra történő felkészülésnek. Az elméleti kiképzés és a gyakorlati repülési eljárások begyakorlása jó szinten megtörtént a NATO minimum katonai követelményeknek (MMR) megfelelően.

A NATO Integrált Légvédelmi Rendszer — NATINADS — végrehajtó elemként a légvédelmi repülőkézszűtség ellátása Pápa és Kecskemét repülőtereken a tagság első napjától megkezdődött.

A légvédelmi készűtségi szűgálatot géppárban látják el mind nappal, mind éjjel a NATO külbűbzű szabályzataiban rögzített normatívák szerint *(éjjel azonban a géppár készűtségi a nem megfelelő technikai felszereltség, valamint a harcászati műszaki paraméterekbűl eredű biztonsági követelmények miatt csak korlátozottan nem alkalmazható)*. Ennek megfelelően Kecskemét és Pápa repűlűtér, váltásos rendszerben, 3-3db repűlűgéppep, 2-2 fő repűlűgép-vezetűvel, 15 perces készűnléti idővel adja a légvédelmi készűtségi szűgálatot. A készűtségi szűgálat a csatlakozás első napjátűl az AIRSOUTH parancsnok hadműveleti alárendeltségébe került.

A NATINADS részeként repűlűcsapataink teljesen vagy részlegesen készen állnak a követező műveletekre:

- elfogás/légirendészeti feladatok végrehajtása földrűl vagy levegűbűl történű rávezetése;
- a NATO vizuális azonosítási eljárásainak alkalmazására;
- jó látási viszonyok között nappali harci őrjártatozásí-, valamint légtértiszítási feladatokra;
- jó látási viszonyok között vizuális légi felderítés végrehajtása;
- kutató-mentű műveletekre.

A felsorolt műveletekre a felajánlott erűk elméleti és gyakorlati kiképzése a felajánlásoknak megfelelő időben megtörtént, a teljes végrehajtást nagyrészt az alkalmazott technikai eszközök hiányosságai korlátozzák.

Elengedhetetlenűl szűkséges olyan fedélzeti berendezések beszerzése és felszerelése, melyeknek hiánya még az országhatárunkon belűli alkalmazhatóságát is gátolja repűlűeszkűzeinknek és a velűk szemben támasztott minimális katonai követelményeknek. A fentiek érdekében szűkséges a fedélzeti azonosítű berendezések beszerzése és beépítése, illetve a MOD–IV. üzemműdű interogátorral történű kiegészítése I. űtemben a MIG–29 típusű elfogű vadászrepűlűgéppek felszereléseként.

Az azonnali reagálű erűkben IRF (A) felajánlott egy MIG–29 minden időjárási viszonyok között bevethetű (AWX) repűlűszázadnak (8db repűlűgép) meg kell felelnie az ACE reagálű erűk koncepciójában megfogalmazott feltételeknek.

A kijelűlt személyzeteket 1 repűlűszázadba szerveztűk, megkezdttűk a technikai megvalósíthatóság vizsgálatát, valamint az önállű logisztikai biztosítás szervezeti és technikai feltételrendszerének kidolgozását.

A repűlűszázadba kijelűlt repűlűszemélyzetek a korábbi évekhez viszonyított emelt óraszámű repűlűkiképzést folytatnak.

A század alkalmazhatóságát gyakorlatilag és főképpen a repülőgépek technikai felszereltsége korlátozza. (Pl. az említett IFF berendezés hiányosságai, a légi utántöltés hiánya, hatásosabb besugárzás jelző és egyéni zavaróberendezés szükségessége.)

A gyorsreagálású erők állományába a tervezett időpontra biztosítani tudtunk:

- 1 Mi-24 harci helikopter századot (8db helikopter);
- 4 db An-26 szállító repülőgépet;
- 1 Mi-8 szállító helikopter századot (8db helikoptert);
- 4 Mi-8/Mi-17 (SAR) kutató-mentő helikoptert.

Folyamatban van a felsorolt eszközökre a személyzetek felkészítése a szükséges kiképzési célok eléréséhez.

A kijelölt gépszemélyzetek részére a korábbi évekhez képest növeltük a repülési időt, illetve lehetőség szerint nemzetközi gyakorlatokon való részvételt biztosítunk számukra.

A földi-légi és levegő-levegő kommunikáció biztosítása érdekében repülőeszközjeinket folyamatos hangolású UHF/VHF rádió-berendezésekkel, valamint megfelelő paraméterrel rendelkező GPS navigációs rendszerekkel kell ellátni.

A felajánlott harci és kutató-mentő helikopterek éjszakai harctevékenységének, valamint a kutató-mentő és szállítási feladatok végrehajtásának biztosítására a gépszemélyzetek részére „éjjellátó berendezés” beszerzése szükséges, ugyanakkor az ilyen feladatra tervezett repülőeszközök éjszakai belső fényeit át kell alakítani.

A harci helikopter alegység alkalmazása esetén a HICS, ERIP működését biztosító-, repülésirányításra és célmegjelölésre alkalmas eszközökkel felszerelt BTR-80 típusú szállító járművek rendszeresítése szükséges.

A LÉGIERŐ FELADATA A LÉGVÉDELMI RAKÉTACSAPATOK VONATKOZÁSÁBAN

A feladatok hadműveleti követelményei:

- légvédelmi képességünknek át kell fogni környezetünk légi veszélyeztettségének teljes spektrumát, az új típusú fenyegetettségek (szárnyas rakéták, rádiólokátor elleni rakéták, harcászati ballisztikus rakéták, „lopakodó” típusú repülőeszközök, zavarás) elleni védelmét;
- alapvető célunk az ország működőképessége szempontjából kiemelt jelentőségű körzeteknek földi telepítésű légvédelmi rakétarendszerekkel történő zonális oltalmazása, ezen belül a legfontosabb objektumok közvetlen oltalmazásának biztosítása közeli hatótávolságú légvédelmi eszközökkel;

- a válságkezelés időszakában aktivizált légvédelmi rakéta készülségi rendszernek minimális követelményként biztosítani kell alkalmazási körzetén belül a légtér ellenőrzését, az oltalmazott objektum légvédelmét és az egyensúlyt a mindenkori légi veszélyeztetettséggel, váratlan légitámadás esetén a támadással szemben;
- a légvédelem vezetését és irányítását — beleértve a szárazföldi csapatok „SHORAD” típusú rendszerét is — integrálnunk kell a légierő vezetési és irányítási rendszerébe, ezzel biztosítva a légtérben minden tevékenység összehangolását, koordinálását;
- megeremteni az interoperabilitás körülményeit, biztosítani a légvédelem erőinek, illetve eszközeinek a NATINADS-ba történő integrálásának feltételeit.

A FENTI KÖVETELMÉNYEKBŐL FAKADÓ FELADATOK:

A kis- és közepes hatótávolságú légvédelmi rakétarendszerek feladatai:

Válságkezelés időszakában a veszélyeztetett körzet, irány, objektumok légvédelmének megerősítése, a légvédelmi képesség és elszántság fokozott demonstrálása, a magas fokú légvédelmi készülség hosszú időn keresztül fenntartása.

Háborúban kiemelten fontos körzetek, objektumok, csapatcsoportosítások zonális oltalmazása, valamint a közvetlen erő kifejtés áthelyezésére kerülhetnek alkalmazásra.

A közeli hatótávolságú légvédelmi rakéták és tüzéreszközök feladatai:

VÁLSÁGKEZELÉS időszakában légvédelmi készülségi szolgálatok ellátása. Alapvetően objektumok (repülőterek) és kisebb csapatcsoportosítások közvetlen légvédelmi oltalmazása. Jelentős részük csak nappal, jó látási viszonyok között alkalmazható.

HÁBORÚBAN a szárazföldi csapatok és kiemelt fontosságú objektumok (repülőterek, vezetési pontok) közvetlen légvédelmi oltalmazása.

A légvédelmi rakéta- és tüzércsapatok feladatrendszerének teljesítéséhez szükséges erők:

A Magyar Honvédség szervezetében hosszabb távon — a NATO kollektív védelmi elvéből adódóan, a követelmények alsó szintjén maradva — a légvédelmi rakéta- és tüzércsapatok feladatrendszerének teljesítéséhez szükséges erők:

- a szárazföldi csapatok és kiemelt fontosságú objektumok (repülőterek, vezetési pontok) közvetlen földközeli és kismagasságú légvédelmi oltalmazására közeli hatótávolságú légvédelmi rakéta alegységek;
- az ország működőképessége szempontjából kiemelt jelentőségű körzetek, objektumcsoportok zonális oltalmazására vegyes légvédelmi rakétaegység fegyverzetében egy- és többcsatornás mobil kis- és közepes hatótávolságú légvédelmi rakétakomplexummal felszerelt ütegekkel;
- egy légi (légi) hadműveleti központ (NATO–nemzeti CRC), amely biztosítja a légvédelmi rakéta- és tüzérszolgálatok fegyverirányítását, koordinált tervezését, a végrehajtás harcászati irányítását a légvédelmi rakéta műveleti központokon keresztül, a NATO légvédelmi rendszerébe történő integrálását.

A LÉGIERŐ FELADATA A LÉGTÉRELLENŐRZŐ (RADAR) CSAPATOK VONATKOZÁSÁBAN

A RADARCSAPATOK FELADATA: a kijelölt légtér katonai felügyelete, ami magában foglalja a repülőeszközök felderítését, elektronikus azonosítását, a helyzet- és mozgásparaméterek meghatározását. Az így nyert elemi légihelyzet-információk rendszerezése, értékelése, vizuális megjelenítése és eljuttatása a vezető harcálláspontokra és a kijelölt csapatokhoz a légi hadműveletek, ezen belül a valós idejű légihelyzet-kép előállításának egyik fontos alkotó eleme.

A katonai erő alkalmazási elveinek változásával, a haditechnikai eszközök fejlődésének és korszerűsödésének következtében a radarcsapatok feladata alapvetően nem változik. A változások elsősorban a mennyiségi és minőségi követelmények (felderítési távolságok megnövelése, adatfeldolgozási idők csökkentése stb.) szigorodásában jelentek meg.

A légtér felügyeletét — amely egyben a nemzeti légtér szuverenitása biztosításának egyik feltétele — mind béke, mind minősített politikai helyzetben folyamatosan fenn kell tartani. Ezen feladatnak a Magyar Honvédség számára is reálisan elérhető eszközei a földi telepítésű radarállomások.

Összességében a NATO-csatlakozás a Magyar Légierő elé új feladatokat állított, melyek egy része a meglévő személyi állománnyal és technikai eszközökkel megvalósítható, más része azonban csak új, korszerű berendezések beszerzése után hajtható végre. Tovább kell folytatni a személyi állomány angol nyelvi felkészítését, általánossá kell tenni a NATO-ban alkalmazott tervező–szervező és törzsmunkát. A feladatok megfogalmazása során elengedhetetlen a reális lehe-

tőségek figyelembevétele. Az ország teherbíró képességéről és az anyagi erőforrásokról rendelkezésre álló információk birtokában kijelenthetem, hogy a felsorolt feladatok közül elsősorban azokra kell koncentrálnunk, amelyek a meglévő eszközökkel, saját erőforrásból megvalósíthatók. A nemzet azt a követelményt támasztotta légierőnkkel szemben, hogy feleljen meg az általános európai normáknak. Feladatunk, hogy a biztosított feltételek mellett feleljünk meg ennek az elvárásnak.